Чи зміниться психологія мисливців?

Полювання, як і будь-яка галузь суспільного виробництва, регулюється законами і правилами. Так, мисливське право врегульовує чисельність та терміни добування дичини, допуск до полювання, техніку безпеки тощо. Звісно, дотримання правил слід контролювати: мисливців – спочатку переконувати, а у випадку неслуху – карати.

Із розпадом СРСР Україна успадкувала тоталітарний тип мислення у сфері управління мисливством: більше покарань – більше порядку. Як наслідок – запровадження планових показників на кількість порушених кримінальних та адміністративних справ. А оскільки є план, то його потрібно виконувати.

Інколи бувають ситуації, коли у гонитві за показниками мисливці стають покараними, ще й не встигнувши завинити. Одного разу, будучи у рейді у день відкриття полювання на пернату дичину з перевіряючими, замість того, щоб складати протоколи на справжніх порушників, «відбивав» мисливців, яких правоохоронці зарахували до порушників. Суть конфлікту полягала у тому, що полювання починалося о 16 год., але багато мисливців розмістилися в угіддях ще з 13-ї. Хтось уже навіть розпалив вогонь, нагрівав воду – з надією, що свіжовпольована качка потрапить у казанок. Але у такі мирні плани раптом втрутилися: мотивуючи, що полювання починається о 16-й, тож мисливці не мають права завчасно перебувати в угіддях зі зброєю, склали протоколи. Так, формально цю ситуацію можна трактувати як порушення правил полювання, але з іншого боку – чи повинні мисливці під’їжджати до найближчих угідь і чекати

на дорозі (адже дороги не входять до складу мисливських угідь) до цього часу, а лише тоді перейти до угідь? Хто перший добіжить до озерця, буде мати право першого пострілу? Я ж вважаю, що тут повинен спрацьовувати здоровий глузд і звичаєве право, коли мисливці завчасно, за декілька годин до офіційного відкриття полювання, обживають території відповідно до виданої користувачем мисливських угідь відстрільної картки.

Велике здивування викликали звірки номерів рушниць у виданих дозволах. Виявляється, недарма. Як правило, рушниця має шість і більше цифр у номері. Під час перевірки з'ясувалося, що приблизно в одного з десяти мисливців хоча б одна цифра не збігалася. Рушниці, звісно, вилучили до з'ясування обставин справи. Бували й випадки, коли не збігалася фактична марка рушниці і зазначена у дозволі. Отож, рекомендую мисливцям ретельно перевірити дані про рушницю, записані у дозволі, щоб не зіпсувати собі полювання.

Крім того, статус браконьєра можна отримати, навіть не докладаючи до цього зусиль! На полюванні на копитні види тварин керівником господарства призначається людина, яка проводить інструктаж із техніки безпеки, керує процесом ловецтва і стежить за чистотою оформлення дозвільних документів. Проте існує чимало прикладів на практиці та описаних у мисливській літературі, коли недобросовісний організатор (інженер, єгер) не заповнює ліцензію або заповнює її кольорову ксерокопію, щоб за однією і тією ж полювати декілька разів. У цьому випадку всі учасники колективного полювання автоматично стають браконьєрами.

Доводилося, на жаль, бачити, як через неуважність рейдової групи обласного управління лісового та мисливського господарства по боротьбі із браконьєрством був допущений факт порушення. Так, зустрівши на дорозі знайомого і знаючи, що він міняв контрольну картку обліку добутої дичини, ми не стали перевіряти всі інші документи, позаяк дорога не входить до складу мисливських угідь. Поговоривши декілька хвилин, він запитав, чи можна полювати в цих угіддях, на що ми ствердно відповіли (не знаючи, на яких угіддях він мав право полювати). Дорога ж ділила мисливські угіддя двох окремих користувачів. Наступного дня з'ясувалося, що через декілька хвилин після того, як ми йому побажали вдалого полювання, чоловіка затримав лісничий та склав відповідний протокол – так як мисливець зайшов не у той бік від дороги. І такі ситуації непоодинокі. Цьому сприяє мала кількість аншлагів, які мають вказувати на користувача мисливських угідь.

Проблему для законослухняних мисливців становить окремий статус мисливських угідь державного мисливського резерву (запасу). Вони розташовуються мозаїчно і через них практично неможливо без порушення проводити полювання. Рішеннями обласних рад угіддя надані так, що мисливець, добираючись до них, змушений проходити через угіддя мисливського резерву. Більше того, перебування зі зброєю чи то у мисливських угіддях, чи в угіддях державного мисливського резерву прирівнюється до полювання, а полювати на території мисливських угідь державного мисливського резерву забороняється. Я не бачив жодного аншлагу, який би повідомляв, що певна територія є угіддями державного мисливського резерву, направляючи полювальника у правове русло. Тож через такі законодавчі казуси,

можна сказати, більшість мисливців, самі цього не відаючи, порушували правила полювання.
Проте все це були браконьєри мимоволі. А є ще й злісні. Найгірше, коли вони ще й багаті та при владі, і цинічно застосовують на полюванні квадроцикли, джипи і навіть дельтаплани. Як зізнався один чиновник-браконьєр, він отримує задоволення не лише від можливості незаконно настріляти дичини, але й від того, що тікає від єгерів, котрі переслідують. Що ж – багатіям закон не писаний…
Чималу роль відіграє ще й людська психіка. Людина завжди хоче мінімізувати або й взагалі виправдати свої погані вчинки. З цього випливає й зеківська приповідка: «Есть хотел – хлеб украл, а дали так много». То й порушники правил полювання мають із цього приводу своє виправдання: дичину, яку ніхто не годує, можна взяти без докорів сумління. Вкрасти для них свійську качку чи корову – то великий гріх, та й жоден браконьєр не вкраде свійську тварину, а незаконно відстріляти дику качку чи оленя – це подвиг, яким можна похвалитися.
Мисливське та кримінальне законодавство Галичини до початку XX ст. визначало незаконне добування дичини як крадіжку. На відміну від сучасного українського, у мисливському законодавстві Галичини окремо не визначався ступінь покарання за добування, наприклад, оленя чи козулі. Міра покарання та відшкодування призначалася відповідно як за крадіжку корови чи свійської кози. Лише на початку XX ст. незаконне добування кваліфікувалось уже не як крадіжка, а як порушення правил полювання. Тогочасна мисливська література відзначала, що судді, та й узагалі суспільство, стало толерантніше ставитися до новоспечених «порушників правил полювання», ніж до «крадіїв».
Сьогодні протистояння «браконьєр – мисливський охоронець» не таке жорстоке. Так, лише у 1935 р. у Польщі, до якої входила Галичина, 212 мисливських охоронців зазнали нападу: 12 загинуло, 30 були тяжко поранені. У цьому ж таки році було вбито 9 браконьєрів, а 21 – поранено.
Браконьєри Галичини об’єднувались у банди, котрі мали й свою певну субкультуру. Її навіть описав К. Матіас в унікальній етнографічній праці «Браконьєри давнього лісу Сандомирського» (Львів, 1905 р.). Варто зазначити, що автор праці не був надто категоричним в оцінці дій браконьєрів і поділив їх на добрих та поганих. Добрими він назвав тих, які полювали одноосібно (дилетанти), а поганими – організаторів банди (професійних). У добрих у серці ще залишилася побожність і віра, а погані – це замкнута каста на кшталт масонської ложі, що характеризується безбожністю та пожадливістю до грошей. Члени браконьєрських банд були пов’язані між собою присягою мовчання. Непросто було вступити до цієї банди, а ще важче – з неї вийти. Члени такого угруповання знали місцеві взаємини – перевага надавалась особам зі злодійський хистом. Члени банди служили їй душею і тілом, складаючи страшну присягу: «Присягаю при повній свідомості, що буду Вам вірно служити і не видам, навіть якщо б мене мали вбити».
Браконьєрські банди переважно полювали з нагінкою або на облаві. Професійні браконьєри обирали між собою найдосвідченішого та найспритнішого мисливця, який керував процесом. Йому підпорядковувалися безоглядно всі члени банди. Вважалося, що у них рушниці заворожені. Вони вірили, що жоден постріл з такої зброї не буде хибним. Найбільшою ознакою завороженої рушниці був отвір у прикладі, в який вкладався чародійський предмет, після чого його забивали

кілком. Існувало повір'я: щоб рушниця завжди добре стріляла, браконьєр повинен був під час Святої Літургії виплюнути проскурку зі Святого Причастя і нею набити стволи. Або ж – стріляти у скульптуру Ісуса Христа чи перший вийнятий хліб із випічки. Інші браконьєри закопували зброю на краю дороги, де повинен був проїжджати віз із померлим, щоб її заворожити. Браконьєри користувалися різними замовляннями, аби їх не могли зловити лісівники. Для піднесення духу вони промовляли: «Або ми, або нас», «Смерть лісникам». Керівник банди перед початком полювання завжди нагадував її членам, що втікати потрібно в густий ліс або ж ховатися за великим деревом. А лісівника, котрий буде переслідувати, потрібно вбити, причому стріляти необхідно в груди. Професійні браконьєри ніколи не ходили до лісу поодинці. А коли зустрічали лісівника, завжди втікали порізно. Лісівник, який переживав за своє життя, ніколи їх не доганяв, лише намагався впізнати. Але і на це браконьєри мали свій спосіб: вони переодягались у старий жіночий одяг, а також одягали на обличчя маски. У селі ховали рушниці в кожух, але у лісі сміливо носили зброю. Були браконьєри, які взагалі ховали рушниці у лісі в дуплах дерев. Після пострілу браконьєри відразу не підходили до добутої дичини, а спочатку переконувалися, що їх ніхто не переслідує. Але все ж мисливські охоронці робили вправно свою роботу – і лише за 1905 р. у браконьєрів Галичини було конфісковано 1936 одиниць зброї.

Ще більше браконьєри нахабніли у європейському лібералізованому суспільстві. Так, у «Ловцю польському» у 1899 р. була надрукована стаття «Браконьєрська спілка», де редакція обурювалася створенням «Спілки французьких браконьєрів». У цій спілці нараховувалося лише 17 членів, бо до неї могли належати лише відомі браконьєри, які хоча б один раз відбували судове покарання. Вони сплачували встановлені членські внески. Головним завданням товариства була допомога ув'язненим браконьєрам та їхнім сім'ям. Також відзначалося: дуже поблажливе законодавство призводить до того, що добропорядні мисливці воюють із браконьєрами або формують банди і незаконно добувають дичину.

І все ж дуже хочеться вірити, що з гуманізацією суспільства змінилась і психологія мисливців, а саме мисливство з необхідності поповнення харчів перетворилося на елітний вид відпочинку. Тож хочу побажати сучасним ловцям із приємністю проводити час на полюванні, а позитиву додасть не лише гарний трофей, але й відчуття безпеки, яке може гарантувати лише полювання без порушень.

Олег ПРОЦІВ, науковий консультант ФЛЕГ II

https://ewwe.com.ua/Hunting/chi-zminitsya-psihologiya-mislivciv

Лісовий вісник